

www.humak.fi

Opinnäytetyö

Seikkailukasvatuksen hyödyt peruskoulun opetuksessa

Venla Laitakari

Nuorisotyön ja kansalaistoiminnan tutkinto
(210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika
(muodossa 11/2019)

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Nuorisotyön ja kansalaistoiminnan tutkinto

Tekijät: Venla Laitakari
Opinnäytetyön nimi: Seikkailukasvatuksen hyödyt peruskoulun opetuksessa.
Sivumäärä: 35 ja 2 liitesivua
Työn ohjaaja(t):Tiina Valkendorff
Työn tilaaja(t): LUMA-keskus

Osa uuden opetussuunnitelman keskeisiä tavoitteita on luoda oppimiselle pohjaa oppilaan kokemuksista, tunteista, kiinnostuksen kohteista ja vuorovaikutuksesta sekä huomioida opetuksessa oppilaiden yksilölliset tavat oppia. LUMA-keskuksella olevaan hankkeeseen *Koulutuksesta kouluun* tuotetaan kokeellisia projekteja opettajien kanssa. Hankkeen tavoitteena on edistää oppilaiden, opettajaopiskelijoiden sekä opettajien taitoja ja motivaatiota erilaisia työtapoja, välineitä ja oppimisympäristöjä hyödyntävässä opetuksessa.

Lähdimme mukaan hankkeeseen kehittämällä seikkailukasvatukselliset ohjeet opettajille, joita hyödyntämällä opettajat voivat toteuttaa itsenäisesti oppitunnin seikkailukasvatuksellisia menetelmiä hyödyntäen.

Tavoitteenamme oli luoda mahdollisuus tuoda seikkailukasvatuksellisia oppimismenetelmiä peruskoulun opetukseen sekä tehdä seikkailukasvatuksesta tunnetumpi pedagogisena menetelmänä.

Teimme LUMA-keskuksen koulutuksesta kouluun hankkeeseen yhdeksän erilaista ohjetta seikkailukasvatuksellisten tehtävien toteuttamiseksi sekä niihin tarvittavat tarvikkeet. Ohjeet on saatavilla LUMA-keskuksen kotisivuilta ja valmiit tarvikkeet voi hake LUMA-keskuksen toimistosta Lahdessa. Olemme luoneet näin opettajille helpon tavan tuoda seikkailukasvatus osaksi opetusta.

Tehtävämme saavuttivat käytännössä niiden määriteltyjä tavoitteita, sekä olivat tavoitellun mukaisesti opettajille selkeät.

Työn kautta luotiin uusia tapoja opettaa peruskoulussa sekä saatiin uusi näkökulma yhteisöpedagogin uudenaikaiselle tarpeelle. Työn kautta saatiin selville, ettei seikkailukasvatuksen tuominen peruskoulun opetukseen ole aivan niin yksinkertaista resurssien vähäisyyden vuoksi.

Asiasanat: kokemusoppiminen, seikkailukasvatus, peruskoulu, opetus, oppiminen

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Bachelor Degree of Youth Work and Civic Activities

Author: Venla Laitakari
Title: The benefits of adventure education in primary school teaching.
Number of Pages: 35 and 2 attachment pages
Supervisor(s): Tiina Valkendorff
Subscriber(s): LUMA-keskus

One of the central aims of the new curriculum is to create a ground for learning based on experiences, feelings, interests and interaction and pay attention to every student's individual ways to learn in teaching. For the Koulutuksesta kouluun –project at LUMA –center are executed experimental projects with teachers. The aims of the project are to further students, teacher students and teachers skills and motivation to different ways of working, instruments and learning environment exploiting teaching. We went in the project by developing adventure educational directions for teachers, which utilizing teachers can implement independently a lesson using adventure educational methods. Our aims were to create a possibility to bring adventure educational learning methods to teaching in primary schools and to make adventure education more known as a pedagogical method.

We did for the LUMA-centers Koulutuksesta kouluun –project 9 different instructions to implement adventure educational assignments and the supplies needed for them. The instructions are available at the LUMA-centers web pages and the ready-to-use supplies can be get from the LUMA-centers office in Lahti. This way we have created an easy way for teachers to bring adventure education part of their teaching.

Our instruction reached their aims in use and they were clear to teachers as our aim was for them to be.

By our work was created new ways to teach in primary school and new perspectives were given for new needs for community educators.

By this work we found out, that bringing adventure education to the teaching in primary schools isn't quite that simple, because of lack of resources.

Keywords: experience learning, adventure education, primary school, teaching, learning

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO	5
2 LUMA-KESKUS SUOMI	7
2.1 LUMA SUOMI-ohjelma	7
2.2 Koulutuksesta kouluun-hanke	8
3 KOKEMUKSELLINEN OPPIMINEN	8
3.1 Elämyspedagogiikka	10
3.2 Seikkailukasvatus	13
4 SUOMALAINEN PERUSKOULU	15
4.1 Opettaminen	17
4.2 Oppiminen	19
4.3 Kokemuksellisen oppimisen rooli Suomalaisissa kouluissa.....	21
5. SEIKKAILUKASVATUKSELLISET OHJEET PERUSKOULUN OPETTAJILLE ..	24
5.1 Aineiston keruu	26
5.2 Tulokset.....	27
5.3 Analyysi.....	29
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	32
LÄHTEET	35
LIITTEET	38

1 JOHDANTO

Vuonna 2016 on otettu käyttöön uusi opetussuunnitelma, joka pyrkii kehittämään koulujen toimintatapoja. Tätä kehittämistä ohjaa muun muassa vuorovaikutteisuus ja monipuolisen työskentelyn periaatteet. Tällä tarkoitetaan sitä, että koulutyössä tulisi hyödyntää erilaisia työtapoja ja oppimisympäristöjä. Erilaisten työtapojen tulisi antaa tilaa kokeilemiseen, tutkimiseen, toiminnallisuuteen, liikkumiseen ja leikkiin ja oppimisympäristönä tulisi hyödyntää myös koulun ulkopuolisia ympäristöjä esimerkiksi luontoa. Opetussuunnitelman keskeisiä tavoitteita ovat myös muun muassa vahvistaa oppilaiden aktiivisuutta, mahdollistaa onnistumisen kokemuksia, luoda pohja oppimiselle kokemuksista, tunteista, kiinnostuksen kohteista ja vuorovaikutuksesta sekä opettaa ja ohjata oppilaita huomioiden yksilölliset tavat oppia. (Opetushallitus 2018.)

Kahdentoista tiede- ja teknologiayliopiston yhteinen LUMA -keskus Suomi-verkosto toteuttaa opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamaa kuusivuotista LUMA SUOMI-ohjelmaa. Ohjelman tavoitteena on innostaa peruskouluikäisiä lapsia matematiikan ja luonnontieteiden opiskeluun. Tämä tavoite pyritään saavuttamaan tuomalla opetukseen erilaisia työtapoja, joka toteutetaan tuottamalla erilaisia oppimismateriaaleja opettajien saataville ja järjestämällä opettajille erilaisia koulutuksia. (LUMA SUOMI-ohjelma 2018.)

LUMA-SUOMI ohjelman alla on Koulutuksesta kouluun–hanke. Hankkeessa toteutetaan kokeellisia projekteja liittyen ympäristö- ja luonnontieteisiin. Tavoitteena on oppilaiden, opettajaopiskelijoiden ja luokanopettajien taitojen ja motivaation edistäminen opetuksessa, jotta opetuksessa hyödynnettäisiin erilaisia työtapoja, välineitä ja oppimisympäristöjä. (LUMA SUOMI-ohjelma 2018.)

LUMA-SUOMI ohjelman, Koulutuksesta kouluun -hankkeen sekä uuden opetussuunnitelman tavoitteet saavuttaa seikkailukasvatuksellisilla menetelmillä. Tämän vuoksi kehitimme kahden yliopisto-opiskelijan kanssa Koulutuksesta kouluun–hankkeeseen seikkailukasvatukselliset ohjeet opettajille. Kehittämämme ohjeet mahdollistavat oppimisympäristön koulun ulkopuolelta ja erilaisia työtapoja oppia luonnontieteitä, matematiikkaa ja fysiikkaa. Ohjeita on 9 kappaletta ja ne tulevat LUMA-keskuksen internet sivuille, josta ne ovat saatavilla kaikille opettajille. Lisäksi olemme

valmistaneet mahdolliset tarvittavat välineet tehtävien suorittamista varten, jotka ovat saatavilla Lahden LUMA-keskuksessa.

Tavoitteenamme on tuoda peruskoulun opetukseen toiminnallista opettamista, joka tukee uuden opetussuunnitelman tavoitteita koulujen toimintatapojen kehittämisessä sekä tukee lasten luonnontieteiden, matematiikan ja fysiikan oppimisessa. Tehtävämme painottuvat paljolti luonnontieteisiin ja kaikki tehtävät on myös toteutettavissa luonnossa. Tahdoimme luoda nimenomaan seikkailukasvatuksellisia tehtäviä, sillä seikkailukasvatus oppimismenetelmänä mahdollistaa nimenomaan erilaisiin oppimisympäristöihin sekä työtapoihin. Tähtäämme myös tehdäksemme seikkailukasvatuksesta tunnetumpaa myös opetusmenetelmänä sekä poistaa seikkailukasvatukseen kohdistuvia harhaluuloja.

2 LUMA-KESKUS SUOMI

Suomessa LUMA toiminta on ollut aktiivista jo vuodesta 1996. Lyhenne LUMA tulee sanoista luonnontieteet ja matematiikka. Vuodesta 1996 vuoteen 2002 LUMA-projekti oli matematiikan ja luonnontieteiden kehittämisohjelma opetushallituksessa ja vuodesta 2003 se on toiminut matematiikan ja luonnontieteiden kehittämisohjelmanä. (LUMA-keskus Suomi, 2018.)

Lasten ja nuorten innostaminen teknologian, luonnontieteiden ja matematiikan opiskeluun ja harrastamiseen, opettajien tukeminen elinikäiseen oppimiseen varhaiskasvatuksesta korkeakouluun koko Suomessa ja tutkimuspohjaisen opetuksen kehittämistyön vahvistaminen ovat LUMA-keskus Suomi verkoston tavoitteita (LUMA-keskus Suomi, 2018).

LUMA-keskuksen toiminta-alueeseen kuuluu 19 maakuntaa, joista yksi on Päijät-Hämeen maakunta (LUMA-keskus Suomi, 2018). Tilaajanani toimi Päijät-Hämeen maakunnan LUMA-keskus, joka toimii Lahden yliopistokampuksella. Päijät-Hämeen LUMA-keskus toimii sekä Päijät-Hämeen että Kanta-Hämeen alueella ja järjestää esimerkiksi leirejä, kursseja ja koulutuksia edistääkseen LUMA-keskus Suomi verkoston tavoitteita. (Lahden yliopistokampus, 2018.)

2.1 LUMA SUOMI-ohjelma

LUMA SUOMI on opetushallituksen rahoittama kuusivuotinen ohjelma, jota on toteuttamassa LUMA-keskus Suomi verkosto. Se on valtakunnallinen luonnontieteiden ja matematiikan kehittämisohjelma esi- ja perusopetuksessa, joka toteutetaan vuosina 2014–2019. Tämän ohjelman tavoitteena on lisätä 6-16-vuotiaiden lasten ja nuorten kiinnostusta matematiikan ja luonnontieteiden opiskeluun. Tämä tavoite pyritään saavuttamaan tuomalla kouluun uudenlaisia työtapoja ja oppimismateriaaleja koulutyöhön sekä kouluttamalla opettajia työtapojen, ympäristöjen ja materiaalien käyttöön. Hankkeessa toteutetut materiaalit ovat ilmaiseksi kaikkien käytettävissä ja mahdolliset koulutukset ovat myös ilmaisia. (LUMA SUOMI-ohjelma, 2018.) Näin on myös kehittämämme työn osalta.

Hankkeet on jaettu kolmeen eri ryhmään, joita ovat:

1. Matematiikan tutkiva oppiminen ja opetusteknologia sekä työelämä.

2. Luonnontieteiden ja ympäristökasvatuksen tutkiva oppiminen ja opetusteknologia sekä työelämä.
3. Teknologiakasvatus: ohjelmointi, robotiikka ja tietoyhteiskunta.

Hankkeita on yhteensä 39, joista yksi on *Koulutuksesta kouluun*-hanke, joka on kategorian Luonnontieteiden ja ympäristökasvatuksen tutkiva oppiminen ja opetusteknologia sekä työelämä alla ja tähän hankkeeseen kehitimme seikkailukasvatukselliset ohjeet opettajille. (LUMA SUOMI-ohjelma, 2018.)

2.2 Koulutuksesta kouluun-hanke

Tutkimuksellinen lähestymistapa sekä luonnontieteiden ja matematiikanopetuksen eheyttäminen peruskoulun 1.-6. luokilla on *Koulutuksesta kouluun*-hankkeen teemanä. Yhteistyössä opettajien kanssa toteutetaan ympäristö- ja luonnontiedon kokeellisia projekteja hankkeeseen liittyen. Näiden kokeilujen lisäksi kartoitettiin oppilaiden motivaatiota kokeellista työskentelyä kohtaan sekä tutkittiin noviisi- ja eksperttiopettajien yhteistyötä. Yliopistojen asiantuntijat ohjaavat työskentelyä, jossa luokanopettajat ja opettajaopiskelijat ideoivat, kehittävät ja toteuttavat yhdessä tutkimuksellista lähestymistapaa soveltavia opetuskokonaisuuksia hankekouluilla. (LUMA SUOMI-ohjelma, 2018.)

Hankkeen tärkeimpiä tavoitteita on erilaisia työtapoja, välineitä ja oppimisympäristöjä hyödyntävässä opetuksessa lisätä edistymistä oppilaiden, opettajaopiskelijoiden sekä luokanopettajien taidoissa ja motivaatiossa. Opiskelijoista ja opettajista muodostuvissa tiimeissä tapahtuu suunnittelu ja toteutus ja osallistujat saavat näin myös kokemusta tiimiopettajuudesta ja jaetusta asiantuntijuudesta sekä voivat verkostoitua LUMA-aineiden opetuksessa. Tätä toimintaa arvioidaan säännöllisesti. Uusia opetuskokonaisuuksia suunnitellaan ja tutkimuksellisia opetuskokonaisuuksia kehitetään arvioinnin ja kokemusten perusteella. (LUMA SUOMI-ohjelma, 2018)

3 KOKEMUKSELLINEN OPPIMINEN

Osa ihmisen historiaa, identiteettiä ja kulttuuria on jo alusta alkaen ollut toiminnallinen, seikkailullinen ja kokemuksellinen toiminta. Toiminnallisuutta on käsitelty jo Kreikkalaisten tiedemiehen ja filosofin Aristoteleen filosofisissa teksteissä 300-

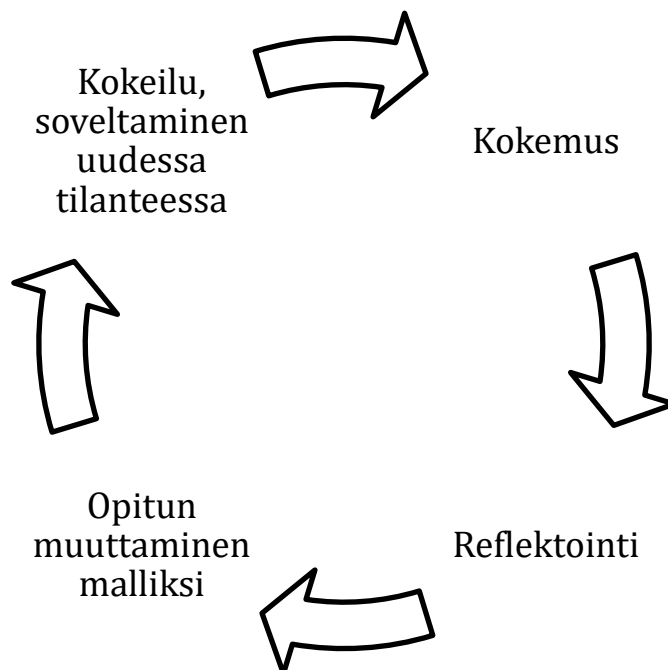

luvulla eaa. Häntä pidetäänkin toiminnallisen ja kokemuksellisen opetuksen esinä. (Karppinen & Latomaa 2015, 75)

1700 luvulla eläneen geneveläissyntyisen kirjailija ja filosofi Jean-Jacques Rousseau oli yksi sen ajan Humanistisen kokemuksellisen oppimiskäsityksen edustajia. Hänen käsitys oli, että luonto, luonnollisuus ja vapaus ovat hyväksi ihmiselle. Hänen mielestään kehitys voidaan kääntää positiiviseksi luonnollisen, järkevän ja päämäärätietoisien kasvatuksen avulla. Hänen käytännöissään on vaihtelevasti luonto, vapaus, suvaitsevaisuus ja ajattelu. Humanismiin liittyy psykologinen suuntaus, jossa korostetaan ihmisten ainutlaatuisuutta, luovuutta ja humanistisia arvoja ja pidetään ihmistä kokonaisvaltaisena, luovana ja henkiseen kasvuun tähtäävänä yksilönä. Ihmisen kehittyminen kaikissa taidoissa kansainvälisyydessä, vapaamielisyydessä ja suvaitsevaisuudessa ovat humanistisia kasvatusihanteita. Humanistisen opetuksen tehtävänä on tukea ihmisen sosiaalista, persoonallista, oman identiteetin sekä itsetunnon kasvua. Ihmisen luovuus ja aitous on olennaisena osana oppimista. Oppimistapahtumassa on vapauden tunne, oppimista ei kontrolloida liikaa vaan oppijan tulee saada itse kokeilla ja tehdä johtopäätöksiä. Kokemuksellisuus, luovuus, minän kasvu ja itseohjautuvuus korostuvat humanistisessa oppimiskäsityksessä. Tärkeää oppimisessa on oppijan oma toiminta ja opettajan kuuluisi jäädä enemmänkin auttavan ohjaajan rooliin. Humanistisessa oppimisessä keskeistä on kokemuksellinen oppiminen. (Kauppi 2007, 27–29)

Kokemuksellinen oppiminen on yleensä enemmän aikaa vievempää oppimistapa, mutta sitäkin palkitsevampi. Kokemuksellinen oppiminen on lyhyesti selitettynä tekemällä oppimista reflektoiden, jossa reflektoinnilla on erittäin tärkeä merkitys. Reflektointia voi tapahtua monella eri tavalla ja ihmiset voivat tehdä sitä tiedostamatta tai tiedostaen. Ongelmanratkaisua oppi paremmin aktiivisella harjoittelulla käytännössä, kuin lukemalla kirjoja. (Keskinen 2015, 16–17) Kokemuksellinen oppiminen tukee myös persoonallista ja sosiaalista kasvua ja kasvattaa ihmisen omaa itsetunteista. Seikkailukasvatus ja elämyspedagogiikka sisältyvät kokemukselliseen oppimiseen. Koulu- ja kasvatustyössä käytetään myös termejä elämys, kokemus, oppiminen, kasvu, ohjaaminen, elämyspedagogiikka ja seikkailukasvatus. (Karppinen & Latomaa 2007, 11)

Oppiminen tapahtuu jatkuvassa prosessissa, joka perustuu kokemusten analysointiin. Yhdysvaltalainen kasvatustieteilijä David A. Kolb esitti kokemuksellisen oppimisen kehän vuonna 1984.

Kuvio 1

(Keskinen 2015, 16.)

Perustan oppimiselle luo kokemus, jonka jälkeen tulee reflektointi eli pohdiskeleva havainnointi. Kokemuksien reflektoinnilla luodaan pohja uudelle tiedolle. Reflektoinnin myötä syntyneellä tiedolla ruvetaan työstämään uusia malleja ja teorioita, joita kokeillaan ja sovelletaan uudessa tilanteessa. Tällaista oppimisprosessia pidetään kokemuksellisessa oppimisessä tehokkaimpana kun oppilaat saadaan sitoutumaan ja osallistumaan koulussa työskentelyyn. (Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2018)

3.1 Elämyspedagogiikka

Elämyspedagogiikkaa ja kokemuksellista oppimista pidetään toisinaan synonyymeinä sillä ne ovat toisilleen sukulaiskäsitteitä, sillä molemmissa oppiminen tapahtuu jatkuvana prosessina, jossa elämyksiä ja kokemuksia analysoidaan. (Karppinen & Latomaa 2007 11–12) Elämyspedagogiikan ja seikkailukasvatuksen oleellisin ero on se, että seikkailutapahtuman voima perustuu yllätyksellisyyteen, johon liittyy muuttujia, joita ei voi etukäteen kunnolla suunnitella. Elämyspedagogiikassa taas ei tavoitella

jännitystä tuovaa fyysistä seikkailua vaan sen tavassa opettaa korostetaan laaja-alaisia ja maltillisia kasvatustapojen menetelmiä. (Karppinen & Latomaa 2015, 47)

Elämyspedagogiikka sekä seikkailukasvatus perinteet ovat Euroopassa ja Amerikassa ja Suomeen ne ovat rantautuneet 1980–1990 lukujen taitteessa. Näiden käyttö alkoi kuitenkin vakiintua ja yleistyä 1990-luvulta lähtien. (Widenius 2017, 13.) Eroa ei kuitenkaan tarvitse tehdä pedagogisesti ajateltuna, sillä molemmissa oppimisen prosessi perustuu elämyksiin, kokemuksiin, toimintaan ja niiden analysointiin. Elämyspedagogiikka ja seikkailukasvatus ovat siis käsitteinä hyvin samankaltaisia, mutta aina ei ole järkevää puhua niistä synonyymeinä. (Karppinen & Latomaa 2015, 47)

Elämyspedagogiikkaa on kehittynyt käytännöllisistä tarpeista jotka ovat nousseet pedagogisten kokeilujen myötä (Karppinen & Latomaa 2010, 36) ja elämyspedagogisia suuntauksia on monia: sosiaalipedagogiikka, projektioppiminen, Freinetpedagogiikka, Montessoripedagogiikka, Steinerpedagogiikka, yhteisöllinen oppiminen, työkasvatus, reaalipedagogiikka, draamapedagogiikka ja ympäristökasvatus. Näiden kaikkien ydinajatuksena on toiminnasta seuraavien elämysten kokemisesta oppiminen. (Karppinen & Latomaa 2015, 77)

Elämyspedagogiikassa nähdään kuinka oppimista tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa, kun kohdataan haasteita ja elämyksiä, vaikka elämyspedagogiikassa korostetaankin henkilökohtaisia kasvuprosesseja. Pitää myös muistaa, että elämys on kokemuksen yksilöllinen ja henkilökohtainen tärkeys. (Keskinen 2015, 18.)

Elämyspedagogiikka on tavoitteellinen ja tietoinen kasvuprosessi. Tämä prosessi tapahtuu omakohtaisen oppimisen kautta. Elämyspedagogiikan ja seikkailukasvatuksen väliin on hankalaa vetää rajaa ja molemmissa toiminnot voidaan jakaa neljään ja taidot kolmeen osa-alueeseen.

Toiminnot:

1. Sosiaalistamisleikit.
  - Ryhmän jäsenet tutustuvat toisiinsa.
2. Ryhmäaloitteisuuteen liittyvät tehtävät.
  - Ryhmä ratkaisee sille asetetun ongelman tai tehtävän.
3. Yksilöllisiä haasteita sisältävät tehtävät.
  - Henkilökohtaisia suorituksia erilaisten haasteiden parissa.

4. Ulkoilmataidot.

- Esimerkiksi melonta, vaeltaminen, luisteleminen jne.

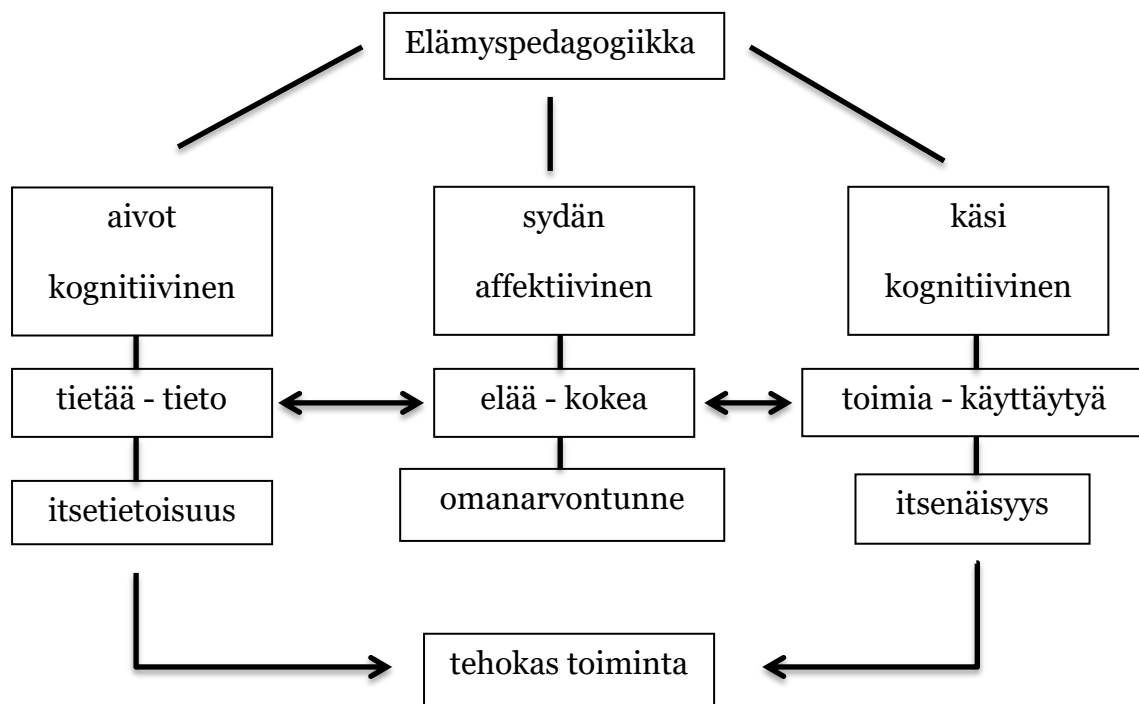
Taidot:

1. Kovat taidot, jotka ovat helposti mitattavia teknisiä taitoja
2. Pehmeät taidot, jotka liittyvät organisointiin, ohjeiden antamiseen ja opettamiseen
3. Metataidot, jotka tarkoittavat toiminnan integrointiin liittyviä taitoja, esimerkiksi johtajuutta, etiikkaa, kommunikointikykyä tai kykyä tehdä päätöksiä.

(Keskinen 2015, 18)

Elämyspedagogiikan edeltäjiä ovat olleet maaseutukasvatuspedagogit Hermann Lietz (1868–1919), Paul Geheeb (1870–1961) ja Kurt Hahn (1886–1974). (Karppinen & Latomaa 2015, 78) Heistä parhaiten tunnettu Hahnin, jonka opeista on syntynyt Outward Bound-ohjelma, elämyspedagogiikassa on kolme tärkeää ulottuvuutta. Ensimmäisenä on toiminnan suunnitelmallisuus, toisena ajankäytön järjestelmällisyys ja ryhmäkuri käyttäytymisessä ja kolmantena seikkailu riskeineen. (Keskinen 2015, 18)

Elämyspedagogiikan teoriassa oppimisen kokonaisvaltaisuutta havainnollistetaan kolmen ulottuvuuden mallilla, jotka ovat kognitiivinen (aivot), affektiivinen (sydän) ja kognitiivinen (käsi) (Pietilä & Tuovinen 2006, 32). Hermann on kuvannut vuonna 1995 elämyspedagogiikan osa-alueita ja vaikutuksia tällaisella kaavalla:

Kuvio 2 (Lehtonen 1998, 20)

3.2 Seikkailukasvatus

Seikkailukasvatus on yksi ulkoilmapedagogiikan alalaji, siinä keskitytään ihmissuh-
teiden ja sisäisen minän ulottuvuuksiin, lähtökohtana käsitys uteliaasta ihmisestä,
joka etsii kokemuksia, elämyksiä sekä tietoa ja taitoa. Tämä toteutetaan kokemuksiin,
elämyksiin, oivalluksiin ja toimien, jonka kautta ihminen oppii ymmärtämään itseään
ja osaansa toimia ryhmässä. (Keskinen 2015, 20.)

Seikkailukasvatuksessa tarjotaan lajeja, tehtäviä, pelejä tai leikkejä, joiden tarkoitus
on tarjota yksittäiselle henkilölle tai koko ryhmälle haasteita ratkaistaviksi. Kanada-
lainen Simon Priestin mukaan lopputuloksen tulee olla epävarma, jotta kokemus
täyttää seikkailun kriteerit. Tämä voidaan luoda esimerkiksi niin, että tietoa tehtävän
ratkaisemiseen puuttuu. (Keskinen 2015, 20)

Seikkailukasvatukseen kuuluu prosessilähtöisyys ja oppimisessa korostetaan vastuun
kantamisen oppimista. Oppiminen on prosessi, yksilölliset ja yhteisölliset toiminnot
vahvistavat emotionaalista, sosiaalista ja tiedollista kehitystä. Yksilön ja ryhmän vas-
tuu sekä tehtävien jakaminen korostuu yhteisessä oppimisessa. Tämän taustalla on
sosiaalipedagoginen näkemys, jossa tarkastellaan yksilön kasvun luonnetta ja pyri-
tään ihmisen kokonaisvaltaiseen kehittymiseen. (Keskinen 2015, 20.)

Seikkailukasvatuksen tavoitteellinen toiminta edellyttää kolme asiaa, joita ovat peda-
goginen intentio, toiminta ja reflektio. Pedagogisella intentiolla tarkoitetaan esimer-
kiksi kasvatuksen tai opetuksen tavoitetta. Se on helpommin ymmärrettyä pedago-
ginen tavoite. (Karppinen & Latomaa 2015, 73.)

Seikkailukasvatuksen taustalla on sosiaalipedagoginen näkemys (Keskinen 2015, 20).
Sosiaalipedagogiikassa ajatellaan ihmistä sosiaalisen olentona. Sosiaalipedagogisessa
ajattelussa asetetaan yksilön tai ryhmän kokonaistilanteen tarkasteluun. Sosiaalipe-
dagogiikka vaali ihmisarvoa ja on samalla kertaa ajattelua sekä toimintaa. Elämys- ja
seikkailukasvatusta pidetään yhtenä sosiaalipedagogiikan menetelmänä ja näiden
toimintamuodot soveltuvat hyvin syrjäytymisvaarassa olevien tai syrjäytyneiden ih-
misten oman elämänsä hallinnan kasvun tukemiseen. Sosiaalipedagogiikan keskeisiä
ajatuksia on, että yhteisöstä löytyy kasvatuksellinen voima. (Keskinen 2015, 17)

Josef Koch määrittelee seikkailukasvatuksen seuraavasti:

1. Seikkailu tapahtuu osallistujille vieraassa ja vaativassa ympäristössä
2. Seikkailutilanteessa on toimintaa, josta on hankala kieltäytyä.
3. Ennen toiminnan aloittamista vaaditaan suunnittelua ja harkintaa.
4. Seikkailutilanteisiin liittyy ennalta arvaamattomuus ja yllätyksellisyys.
5. Seikkailu tarjoaa mahdollisuuden kokemuksiin ryhmässä.
6. Tavoitteena on turvallisuuden ja itsensä voittamisen välisen tasapainon löytäminen.

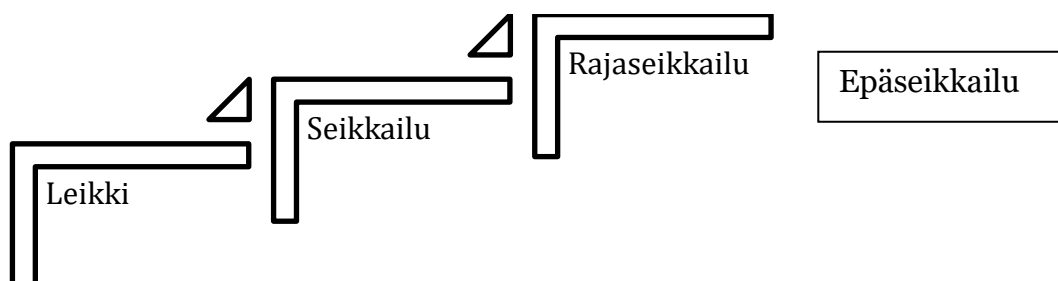
(Keskinen 2015, 20–21)

Seikkailu ei ole vain huikea tapahtuma tai temppu vaan se on ryhmän tapahtuma, jossa yksilön on kyettävä auttamaan ryhmänsä jäseniä. Jokaisen on ymmärrettävä, ettei yksilö pysty saavuttamaan täydellisyyttä olematta osa ryhmää. Yksilön kuuluu löytää sosiaalinen harmonia, jotta voi löytää oman tasapainonsa. (Keskinen 2015, 21)

Elämyspedagogiikan ja seikkailukasvatuksen määritelmän eroa on vaikea määritellä, jos tarkastelee asiaa osallistujalähtöisesti. Se minkä toinen kokee huikeana seikkailuna voi toiselle olla miellyttävä kokemus. (Keskinen 2015, 21.)

Seikkailukasvatuksessa osallistujalla tulee olla aktiivinen rooli ja hänelle siirretään selvästi vastuuta eikä hän ole enää pelkästään osallistuja. Osallistujia kuuluu haastaa ja antaa välineitä tunteakseen olevansa hallinnassa. Seikkailukasvatuksessa ei ole kyse suorittamisesta vaan toiminnassa tulee olla yllätyksellinen elementti. Täytyy olla mahdollisuus myös epäonnistua sillä aina välillä on myös hyvä, että ryhmä ei onnistu. (Keskinen 2015, 21)

Colin Mortlock on hahmotellut kirjassaan *The Adventure Alternative* seikkailun tasot. Näistä on luotu portaatt kuvaamaan tasoja.

Kuvio 3 (Keskinen 2015, 22)

Ensimmäinen taso on leikki. Tällä tasolla työskennellään ja leikitään huomattavasti omien taitojen ja kykyjen alapuolella, eikä pelko ole läsnä. Tunteita herää riemusta tylsistymiseen. Ensimmäisen tason aktiviteetteja voi olla esimerkiksi hippaleikit, tustumisleikit tai pallopelit. (Keskinen 2015, 22–23)

Toisella tasolla on seikkailu. Tällä tasolla täytyy käyttää tietoaan ja taitojaan selvittääkseen tilanteista, mutta tuntee silti tilanteen olevan hallinnassa. Aktiviteeteissa voi olla jo hieman jännitystä mukana, mutta se ei mene vielä pelon puolelle. Tällä tasolla on harvoin ikävystymisen tunnetta ja sen vuoksi opettajat pyrkivät tälle tasolle, sillä ikävystyminen ei ole häiritsemässä oppimista vaan keskittyminen on saavutettu. Toisen tason leikkejä voi olla esimerkiksi kaupunkisuunnistus, luonnossa vaeltaminen tai hämähäkinverkko. (Keskinen 2015, 23)

Kolmannella tasolla tullaan rajaseikkailuun, jossa toimitaan omien tietojen ja taitojen rajoilla. Tällä tasolla tunnetaan jo pelkoa omasta onnistumisesta. On mahdollisuus käydä huonosti ja selviytyäkseen täytyy nähdä paljon vaivaa. Selviytyessä kokee kuitenkin suurta onnistumisen iloa ja ylpeyttä omasta suoriutumisestaan. Kolmannen tason aktiviteetteja voi olla esimerkiksi yksin tehtävät harjoitteet, vaikkapa vaeltaminen yksin, kalliokiipeily tai koskimelonta. (Keskinen 2015, 24)

Viimeisellä eli neljännellä tasolla on epäseikkailu. Tällä tasolla lopputuloksena voi olla vakavat loukkaantumiset tai kuolema, sillä ylitetään huomattavasti omat tiedot ja taidot. Tälle tasolle joutuessa on kohdannut jotain, joka on liian vaativaa itselleen ja tästä seuraa useasti paniikkia ja kauhua. Kyse ei ole aina fyysisestä tilasta vaan se voi johtua myös psykologisista syistä. Tällä tasolla aiheutuva pelko ei ole perusteltavissa kasvatuksellisessa näkökulmassa, vaikka voikin henkilön onnistuttua aiheuttaa positiivisen oppimiskokemuksen. (Keskinen 2015, 27)

4 SUOMALAINEN PERUSKOULU

Koulu on yhteiskunnan koulutusjärjestelmän keskeisin instituutio, jonka vastuulle jätetään sivistyspääoman siirtäminen uusille sukupolville niin, että he voisivat jatkaa kehittämällä omaa sivistys perimäänsä. Sivistys, kasvatust ja koulut ovat opetuksen sukulaiskäsitteitä. Koulun perustehtäviä ovat opetus, yhteisöön kasvatust, itseksi kasvatust, oppilasarvostelu ja huolenpito sekä muita velvollisuuksia, joita voidaan kuvata joksikin muuksi kuin sivistystehtäväksi. (Kansanen 2004, 7.)

Kansakoulu on saapunut Suomeen Venäjän suuruhtinaan maassa 1860-luvulta alkaen ja se on ollut vapaaehtoinen oppivelvollisuuslain syntymiseen asti, joka syntyi vuonna 1921. Koulu oli pakollinen kuusivuotinen kansakoulu. Vuonna 1940 kansakoulun jatkoksi kehittyi kansalaiskoulu, joka valmisti oppilaita ammattikouluun. Valtiolliset ja yksityiset oppikoulut aiheuttivat epätasa-arvoa sillä köyhempien perheiden lapsien oli vaikeampi päästä maksulliseen kouluun. Oppikouluja oli myös hyvin vähän. Vuonna 1972 siirryttiin peruskoulujärjestelmään, joka toteutettiin koko maassa ja kansa-, oppi- ja keskikoulut jäivät historiaan. Peruskoulu liittyi 1960-luvun yhteiskuntapoliittiseen ajatukseen, jossa on yhdenvertainen koulutusmahdollisuuksien tarjonta lapsen ja nuoren taustasta riippumatta. Koulu on oppilaille maksuton ja kaikille avoin oppilaitos, jossa oppilailla on oikeus sosiaalipalveluihin, ilmaiseen ateriaan, kouluterveydenhuoltoon, muuhun oppilashuoltoon ja ilmaisiin koulumatkoihin. Perusopetus on edelleen yhtenä suomalaisena tasa-arvoajattelun symbolina. (Karppinen ja Latomaa 2015, 107–108.)

Nykyään kouluilla on kaksi tehtävää: kasvattaa tasapainoisia yksilöitä ja tuottaa veronmaksajia yhteiskunnan tarpeisiin. Ajassa, jossa elämme, ensimmäinen tehtävä on ristiriitainen ja vaikeampi ymmärtää. Olemme saavuttaneet yhteiskunnan, jossa valitsee tietynlaiset viidakonlait. Yksilökeskeisessä, viihteellisessä ja median ohjailemassa kulttuurissamme tavoitellaan omaa etua. On oltava parempi, kauniimpi ja osaavampi kuin muut ja koulun tehtävänä on jossain määrin tukea näitä arvoja, sillä ne ovat nykyään osa yhteiskuntamme toimintakulttuuria. (Norrena 2015, 89.)

Meidän koulujärjestelmämme kuitenkin perustuu konstruktivistiseen tieto- ja oppimiskäsitykseen ja tämän mukaan kokemukset ja motivaatio ovat oppimisen kannalta tärkeitä tekijöitä. Tämän vuoksi uudessa opetussuunnitelmassa on puututtu asiaan ja keskitytty ajamaan koulumaailmaan tunkeutunut yksilökeskeisyys ja viihteellisyys pois. Maailma ympärillämme muuttuu koko ajan ja sen vuoksi motivaatio oppimiseen ja itsensä kehittämiseen kouluissa on saatava paremmaksi ja tämä on huomioitu opetussuunnitelmassa, jonka uudet perusteet painottavat tulevaisuuden taitojen oppimista. (Norrean 2015, 90.)

Opetussuunnitelman laatimisessa nousee esille monenlaisia kysymyksiä ja sen laatimisessa on kaksi vaihtoehtoa. Suunnitelma voidaan rakentaa oppiaineiden varaan tai suunnitella kokonaisopetussuunnitelmia. Suomessa käytetään oppiainekohtaista

opetussuunnitelmaa eli paikallista suunnitelmaa (Kansanen 2004, 22) ja opettajat laativat sen nykyään yhteistyössä. Nykyinenkin opetussuunnitelma on oppiainekohmainen ja sen pyrkimyksenä on vahvistaa koulutuksen tasa-arvoa Suomessa. Nykyisen suunnitelman on myös tarkoitus olla joustava ja elävä. (Opetushallitus 2018.) Opetussuunnitelma määrittelee mitä oppiaineita opiskellaan, opettajien tuntimäärät ja työllisyyden (Kansanen 2004, 22). Nykyään siinä määritellään myös tavoitteet, sisältöjen painopisteet ja opettajien välinen yhteistyö. Opetussuunnitelman avulla voidaan myös kehittää koulua. (Opetushallitus 2018.) Opetussuunnitelman arvoperustana on oppilaan oikeus saada hyvää opetusta ja onnistua koulutyössään. ”Oppiesaan oppilas rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa” (Opetussuunnitelma 22.12.2014). Jokainen lapsi tulee nähdä koulussa arvokkaana ja ainutlaatuisena ja jokaiselle tulee antaa mahdollisuus kasvaa täyteen mittaansa ihmisenä ja yhteiskunnan jäsenenä ja tähän kasvuprosessiin tarvitaan kannustusta, tukea, kuulluksi ja arvostetuksi tulemistä ja välittämistä. Näillä kokemuksilla ihminen oppii arvostamaan itseään ja luottamaan omiin oppimismahdollisuuksiin. Opetussuunnitelman arvoperustan kuvauksessa tuodaan esille muun muassa seuraavia asioita, jotka edistävät ajattelun ja oppimisen kannalta tärkeitä asioita: kriittinen pohdinta, asioiden näkeminen toisten elämäntilanteista ja olosuhteista käsin sekä ekologinen pohdinta ja vastuunotto. Opetussuunnitelman perusteisiin sisältyvän oppimiskäsityksen lähtökohtana on, että oppilas on aktiivinen toimija, joka oppii asettamaan tavoitteita ja ratkaisemaan ongelmia. Näistä molemmat kehittävät ajattelun taitoja. (Halinen, Hotulainen, Kauppinen, Nilivaara, Raami, Vainikainen 2016, 22–23)

4.1 Opettaminen

Opettaja vaikuttaa paljon siihen, millaista tiedollista ja taidollista pääomaa hän antaa eteenpäin tulevaisuuden työntekijöille ja se antaa opettajille paljon valtaa. Oppilaille muodostuneet valmiudet ja maailmankuva kuitenkin vaikuttavat tulevaisuuden yhteiskuntaamme paljon. (Norrena 2015, 88)

Opettamista ei ole mahdollista määritellä yksinkertaisesti. Hyvästä opetuksesta on monenlaisia ohjeita, sillä käsitykset hyvästä opettamisesta vaihtelevat. Carl von Ossietzky yliopisto Oldenburgin koulupedagogi Hilbert Meyer on listannut hyvän opetuksen tunnuspiirteet:

1. Opetuksen selkeä strukturointi.
2. Opetukseen käytetyn ajan suuri osuus.
3. Oppimista edistävä ilmapiiri.
4. Sisällön selkeys
5. Merkityksiä antava kommunikaatio.
6. Menetelmien monipuolisuus.
7. Yksilöllisyyden edistäminen.
8. Älyllinen harjoittelu.
9. Läpinäkyvät suoriutumisodotukset.
10. Virikkeellinen oppimisympäristö.

(Hellström 2008, 84–85.)

Opetus on kasvattavaa, sillä oppilaille opetetaan arvokkaita asioita ja opetus perustuu arvovalintoihin. Koulunkäynti vaikuttaa myös lasten minäkuvaan, tunne-elämään ja mielenterveyteen ja täten koulussa opetetaan myös koulukasvatusta. Oppilailla tapahtuu myös simultaanioppimista, joka tarkoittaa sitä kuinka oppilas muodostaa käsityksen itsestään, lahjoistaan, pystyvyydestään, luonteenpiirteistään ja asemastaan suhteessa muihin oppilaisiin. Se tieto mitä opitaan oppikirjoista voi olla suhteessa siihen mitä lapsi oppii itsestään jopa vähäpätöisempää. Kasvatukselliseen opettamiseen kuuluu huomioida oppilaat ainutlaatuisina yksilöinä ja kokonaisuuksina sekä opettajan ja oppilaan yhteistoiminta. (Hellström 2008, 98.)

Opettaja voi omalla toiminnallaan, jotka eivät ole aina tietoisia valintoja, vaikuttaa oppilaidensa oppimiseen. Tällä tarkoitetaan opettajan käytänteitä, jotka perustuvat omiin arvoihin, kokemuksiin, ammattitaitoon ja persoonaan. Nämä ovat erittäin monimutkaisia prosesseja ja käytänteet ilmenevät sanomisina, tekemisinä ja sosiaalisiin suhteisiin liittyvinä toimintoina ja niiden hallitseminen on hyvin hankalaa. (Norrena 2015, 95.)

Oppimisympäristöllä on myös tekijöitä, jotka vaikuttavat oppimiseen. Fyysisiä tekijöitä ovat esimerkiksi luokkahuone, koulurakennus, koulupiha ja koulua ympäröivä ympäristö, sosiaalisia tekijöitä ovat esimerkiksi yhteisölliset asia kuten arvot ja kulttuurit, emotionaalisia tekijöitä ovat koulun ilmapiiri ja pedagogisia tekijöitä ovat esimerkiksi luokan toimiminen opiskeluryhmänä ja aikuisten ja lasten väline vuorovai-

kutus. Hyvän oppimisympäristön tulee olla rikas ja monipuolinen, sen kuuluu reagoida lapsen eri teoista, jotta oppimista tapahtuu. (Hellström 2008, 281.)

4.2 Oppiminen

Oppiminen määritellään yleensä niin, että ihmisen mielessä tapahtuu oppimista tekemisen yhteydessä tai seurauksena ja tätä ei ihminen pysty omalla tahdollaan säätelämään. (Kansanen 2004, 64)

Oppimisen prosessiin kuuluvat kokemukset ja tunteiden tutkiminen kehittää itsevarmuutta ja vahvistaa oppimisen taitojen oppimista oppisisältöjen työstämisen ohella. Luottamus omiin taitoihin ja motivaatio oppimiseen yleensä kasvaa kun tunnistaa omat vahvuutensa ja toimivat tavat oppia. Luottamus itseen ja myönteinen minäkuva muodostuu myös muiden vaikutuksesta itseen. Kannustava ilmapiiri ja itseensä uskomisen lisäksi muiden usko itseen ovat tärkeitä tekijöitä. Tämä myös vaikuttaa oppilaan suhtautumista muihin ihmisiin. Oppimisen edellytyksiin kuuluu vuorovaikutus ja kokemukset. Oppilaan luovaa ja kriittistä tapaa ajatella ja ongelmanratkaisutaitoja kehittää yhdessä työskenteleminen ja vuorovaikutus oppimisessa. (Halinen, Hotulainen, Kauppinen, Nilivaara, Raami & Vainikainen 2016, 29–30)

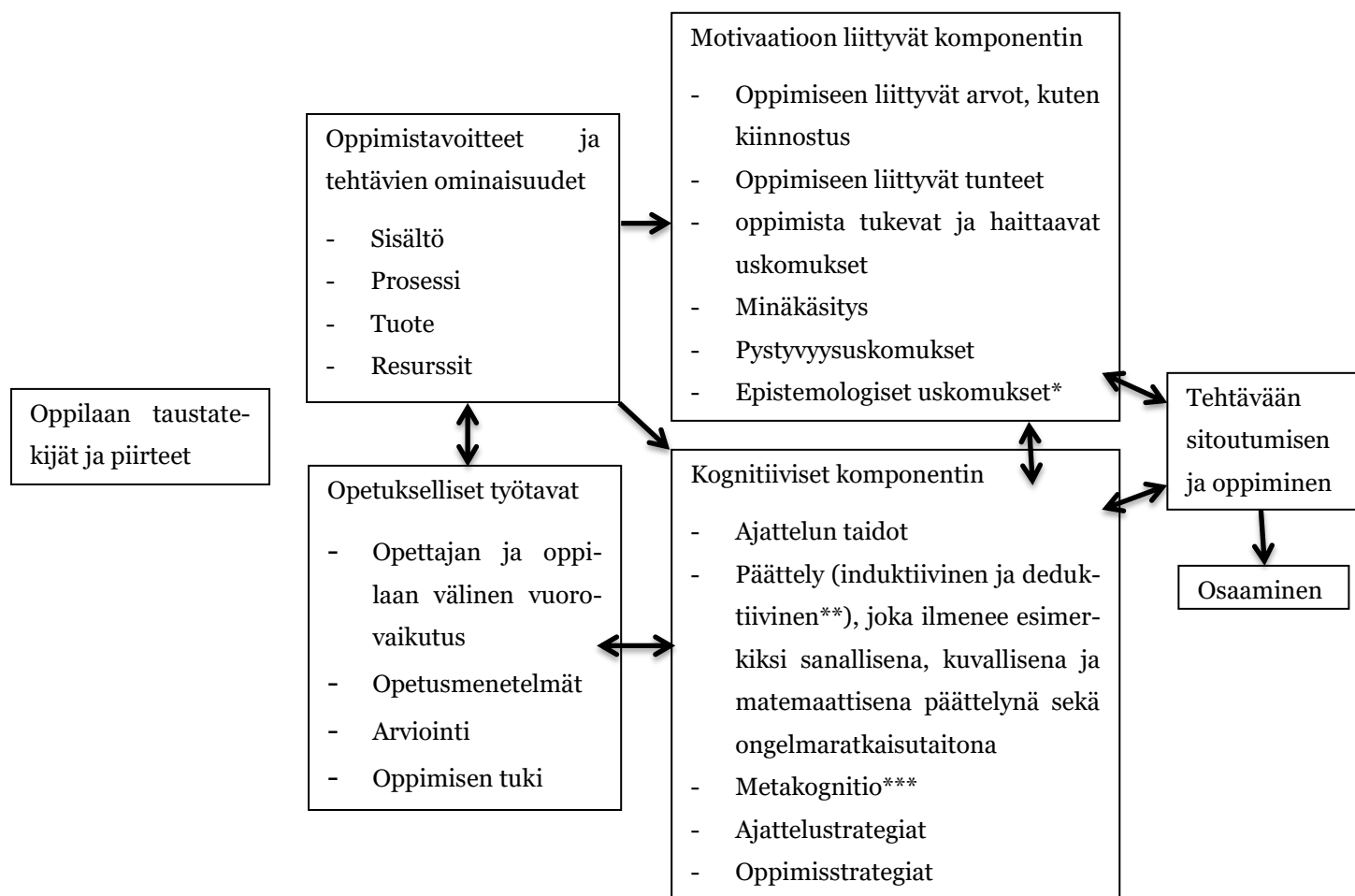
Koulumaailmassa oppimisen käsite yhdistetään oppimistuloksiin ja oppisuorituksiin, jotka eivät kuitenkaan tavoita kaikkea oppimista tai opetusta koulussa. Vaikka opetus tähtää oppimiseen, ei sen arvo kuitenkaan ole riippuvaista siitä tapahtuuko oppimista, sillä kaiken opetuksen päämääränä on oppimisen avulla tapahtuva osaaminen. Oppimisen edistämiseksi meidän on saatettava oppilaat kohtaamaan opittavat asiat ja mitä intensiivisempi kohtaaminen on, sitä varmemmin oppimista tapahtuu. Oppilaan salliessa itsensä altistamista opittavalle asialle on mahdollista tapahtua uuden osaamisen vaativaa oppimista, jos oppilas taas ei salli tätä itselleen tarvitsee hän tukea. (Hellström 2008, 272.)

Oppiminen on moniulotteinen tapahtumaketju johon vaikuttavat eri tekijät ja sen vuoksi ei voida luoda mallia, joka kattaisi täysin kaikki vaikutussuhteiden moniulottevuudet. Alapuolella on kuvattuna kirjasta Ajattelun taidot ja oppiminen luotu kaava oppimiseen vaikuttavista tekijöistä.

Oppimiskäsitys

Toimintakulttuuri

Suomalainen oppimaan oppimisen määritelmä

Kuvio 4 (Halinen, Hotulainen, Kauppinen, Nilivaara, Raami & Vainikainen 2016, 82.)

*Käsitykset tiedon ja todellisuuden luonteesta eroavat toisistaan eri tieteenfilosofisissa suuntauksissa. Epistemologian on yksi käsite, jolla viitataan näiden asioiden pohdintaan. Epistemologia tarkoittaa tietoteoriaa, jossa pohditaan sitä mitä ja miten ihminen voi tietää asioista ja millainen tieto on oikeaa. (Jyväskylän yliopisto 2018)

**Induktiivinen päättely on kun yksittäisistä havainnoista tehdään yleistys kun taas deduktiivisessä päättelyssä yleistyksistä tehdään yksittäistapausta koskeva johtopäätös. (Peda.net 2018)

***Metakognitio on tietoisuus omien ja muiden ihmisten kognitiivisista toiminnoista, ajattelusta, oppimisesta tai tietämisestä.

Sosiokonstruktiivisessa oppimiskäsityksessä ajatellaan oppimisen olevan yksilöllistä ja yhteisöllistä tietojen ja taitojen rakennusprosessi. Opitut asiat ovat apuna uuden oppimiselle. Sosiokonstruktiivinen oppiminen suosii yhteistoiminnallisia oppimisen muotoja, jotka kuuluvat koulussa sosiokonstruktiiviseen oppimiskäsityksen toteuttamiseen. Tätä muotoa on otettu käyttöön kaikilla kouluasteilla, sillä se ei ole ainoastaan edistänyt opintoja vaan myös tukenut sosiaalista kehitystä ja itsetuntemusta. Yhteistyötä tekemällä ei opita pelkästään tietoa tai taitoja vaan myös sosiaaliset taidot kehittyvät, oppimisen sisäistäminen ja itsensä ilmaiseminen kehittyvät ja ymmärtäminen lisääntyy erilaisten näkemysten kautta. (Kauppila 2007, 113.)

4.3 Kokemuksellisen oppimisen rooli suomalaisissa kouluissa

Nuorisotoimessa, sosiaali- ja terveystieteillä sekä useissa kasvatus- ja opetusalan tehtävissä seikkailukasvatus ja elämyspedagogiikka ovat olleet Suomessa jo pitkään toimintamalleja. Kuitenkin seikkailukasvatus ja elämyspedagogiikka ovat vähäisesti tunnettuja kouluissamme, vaikka ne tarjoavatkin opettajille vaihtoehtoisia lähestymistapoja opetukseen ja oppimiseen. (Latomaa & Karppinen 2010, 177.)

Seikkailukasvatus ymmärretään terminä liian usein väärin. Seikkailu voidaan määrittellä hyvin monella tavalla ja varsinaiset seikkailulajit ovat vain yksi osa seikkailua. Pedagogiikkana seikkailukasvatus on pitkäjänteinen kasvatuksen prosessi, vaikka sitä markkinoidaan elitistisenä ja yksipuolisena, tuoden esille vain sen viihteellisen puolen. Koulun arkea kun alkaa ideoimaan seikkailullisesti voi opettaja saada itselleenkin uutta intoa koulussa opetettaviin aiheisiin. Seikkailukasvatuksen ajatellaan myös usein liittyvän luontoon, mutta seikkailla voi myös kaupungissa tai seikkailun voi luoda jo toteuttamalla opetusta poikkeuksellisella tavalla luokassa. Seikkailukasvatuksen avulla voidaan pitkäjänteisesti harjoitella oman toiminnan ohjaamista sekä ohjeiden noudattamista. (Latomaa 2010, 154–155.)

Seikkailukasvatuksen menetelmiä ja sovelluksia on toteutettu peruskouluissa jo vuosikymmeniä. Tavoitteellinen seikkailutoiminta on toteutettu peruskouluissa koulun ulkopuolisilla vierailuilla, retkillä ja leirikouluissa. (Karppinen & Latomaa 2015, 142) Haastattelin seikkailukasvatuksen lehtoria Kai Lehtosta, joka kertoi seikkailukasvatuksen ensimmäisten esiintymisen peruskoulussa olleen leirikoulut ja hän itse on ollut toteuttamassa ensimmäisiä luokkaretki ulkomaille Suomessa.

Seikkailukasvatuksen menetelmistä peruskoulussa on jo aikaisemminkin tehty opin- näytetöitä ja pro-gradu tutkielmia kymmenittäin. Näiden töiden tutkimustulokset kertovat, että seikkailukasvatuksellisten toimintojen avulla voidaan tukea lasten ja nuorten aktivoimista ja osallisuutta koulussa, sillä seikkailukasvatus antaa monipuoliset mahdollisuudet motoriseen luovuuteen, kokeiluun, yrittämiseen ja erehdykseen. Nämä tukevat virallisen oppimisen ohella lapsen kasvua ja persoonallisuuden osa- alueita. Seikkailukasvatukselliset menetelmät antavat myös opettajalle hyvän mah- dollisuuden tarkkailla oppilaiden taitojen ja kykyjen tunnistamiseen ja mahdollisten poikkeavuuksien havainnointiin. Lapsen kehittymistä terveeksi ja hyvinvoivaksi nuo- reksi tukee monipuoliset elämykselliset ja toiminnalliset menetelmät. (Karppinen & Latomaa 2015, 142)

Seikkailukasvatusta on käytetty myös perusopetuksen tukena esimerkiksi koulun aloitusvaiheessa luokan ryhmyttämisessä. Tällaisissa toimintamalleissa on useimmi- ten käytetty ulkopuolista tekijää, jolla on asiantuntemusta seikkailukasvatuksesta, esimerkiksi yhteisöpedagogi Heikki Ojala on ollut konsultoimassa luokkaa, jonka ryhmytymisprosessi oli kärjistynyt siihen, että koulutyöskentely kärsi. Hänen luo- mansa seikkailukasvatukselliset interventiot ovat olleet jopa kokonaisen lukuvuoden mittaisia. Hän on myös toteuttanut joustavassa perusopetuksessa seikkailukasvatuk- sen käyttöä, jossa eri oppiaineet integroidaan erilaisiin projekteihin. Projektien ta- voitteenä oli myös persoonallisuuden kehittyminen sekä sosiaalisten, käytännön ja arjen hallinta. Seikkailukasvatuksellisia menetelmiä on tietoisesti käytetty joustavas- sa perusopetuksessa myös Kajaanissa. (Karppinen ja Latomaa 2015, 143.)

Opetussuunnitelmassa ei ole minkäänlaisia esteitä hyödyntää seikkailukasvatusta peruskouluissa ja kouluissa tulisi nimenomaan ottaa enemmän erilaisia pedagogioita, jotka tarjoavat erilaisia elämyksiä ja kokemuksia osaksi opetusta (Sutinen & Korpela 2018, 17).

Haastattelussa Lehtosen kanssa kävi ilmi, miten koulussa opettajan itsensä mukaan tahdo riittää resurssit seikkailukasvatuksellisten menetelmien toteuttamiseen. Eten- kin jos puhutaan koulun ulkopuolisista vierailuista ja retkistä. Vaikka kyseessä olisi pelkästään koulun viereiseen lähimetsään meneminen, vedotaan usein siihen, että se on turvallisuusriski. Nuorisotyöntekijän asiakaskunta on päivisin koulussa, joten hänellä ei ole asiakkaista alkupäivästä ollenkaan. Tämän ajatuksen pohjalta ei ole

mikään mahdollisuus ajatella näkevän nuorisotyöntekijän töissä myös kouluissa ja tämä mahdollistaisi toteuttaa seikkailukasvatuksellisia menetelmiä, jos opettajalta puuttuu resursseja toteuttaa näitä menetelmiä yksin.

Yhteistyötä on myös jo olemassa jonkun verran. Peruskoulujen kanssa yhteistyötä ovat tehneet jo monien kaupunkien sosiaali- ja nuorisotoimet, Outward Bound ja KOTA ry. Seikkailukasvatukselle on hyvin tilaa perusopetuksessa ja pelkästään uuden opetussuunnitelman tavoitteista mikään ei ole esteenä elämyspedagogiikan ja seikkailukasvatuksen soveltamiselle peruskoulussamme. (Karppinen ja Latomaa 2015, 143–144.)

Koulussa opetus tukee oppilaita, jotka oppivat parhaiten asioiden kielellisessä käsittelyssä ja huomiotta jää ne oppilaat, jotka hahmottavat asioita suurempina kokonaisuuksina, muita aistejaan hyödyntäen sekä ne oppilaat, jotka oppivat kehollisten kokemusten kautta. Seikkailukasvatus lisää opetukseen kosketuksen, kehon liikkeen ja kokonaisvaltaisen kokemuksen kaikkine tunteineen, näin oppimisesta tulee tehokasta ja pysyvää. Seikkailukasvatuksen systemaattinen eteneminen, jossa suunnitellaan, toteutetaan ja reflektoidaan, on helppo siirtää kaikkien oppiaineiden opetukseen. (Latomaa 2010, 156)

Vuonna 1994–1995 Angelniemen peruskoulussa toteutettiin seikkailukasvatusprosessi 5-6-luokkalaisten ja opettajien kesken. Projekti kesti yhteensä kuusi kuukautta ja se sisälsi kolme seikkailujaksoa, jotka koostuivat ryhmäytysharjoituksista, ongelmanratkaisutehtävistä, purkukeskusteluista, kädentaitotehtävistä, retkistä ja leirikoulusta. Tällä projektilla onnistuttiin vaikuttamaan oppilaiden yhteistoimintaan, ihmissuhdetaitoihin, onnistumisen kokemuksiin, koulumyönteisyyteen, leiritaitoihin ja luontosuhteen muodostumiseen ja projektin jälkeen seikkailukasvatus integroitiin osaksi koulutyöskentelyä. Tärkeätä on ollut oppilaiden ja opettajien yhteinen kasvuprosessi. (Karppinen & Latomaa 2007, 212)

Malmilla toteutettiin seikkailutoimintaa johon valittiin kolme 14-vuotiasta poikaa erityisluokalta. Valinta perustui levottomaan käytökseen, keskittymiskyvyn puutteeseen sekä kyvyttömyyteen sopeutua luokka- ja kouluympäristön vaatimuksiin. Tässä projektissa selvisi, että seikkailukasvatuksen menetelmien tuloksia lasten ja nuorten arjessa on vaikeata arvioida. Jos seikkailukasvatusta käytetään lyhyinä pyrähdyksinä, on sen välittyminen arkeen abstrakti asia ja täten oirelevien lasten ja nuorten kanssa

vaikuttavuus on havaittavissa pitkäjätkoisissä prosesseissa. (Karppinen & Latomaa 2007, 212)

Oulussa toteutettiin vuosina 1993–1996 Kajaanintullin koulussa projekti, jossa kehitettiin elämyspedagogiikan integrointia erityisopetuksessa. Elämyspedagogiset opetustavat olivat seikkailu- ja liikuntakasvatus, taide- ja ilmaisukasvatus sekä retki- ja projektityöskentely. Oppilaat olivat 4-5-luokkalaisia projektin alussa ja projektin aikana oppilaiden koulu- ja opettajamyönteisyys kasvoi, poissaolot vähenivät, kotitehtävät tuli tehdyksi, estettiin oppilaiden putoaminen koulutuksesta, lasten itsetunto parani, motivaatio oppimiseen ja itsensä kehittämiseen parani, yhteistyö ja luokkahenki paranivat sekä näpistely, asosiaalisuus ja kiusaaminen vähenivät. Elämyspedagogiikka integroitiin osaksi kouluopetusta ja oppimisympäristö ja oppiminen painotettiin liikkumiseen, toiminnallisuuteen, ympäröivään luontoon, yhteisöön ja yhteiskuntaan. (Karppinen & Latomaa 2007, 212–213)

Finbyn ala-asteella toteutettiin pedagoginen seikkailu opetussuunnitelman kehittämisprojektina vuonna 1994–1995. Projektissa oli mukana neljännen luokan oppilaat ja kehittämisprojektissa pyrittiin kytkemään eri oppiaineita toisiinsa ja todellisuuteen, joka elää koulun ulkopuolella sekä kehittää oppilaiden, opettajan ja vanhempien välistä yhteistyötä. Opetustyössä sovelletulla seikkailutoiminnalla saatiin aikaiseksi innostusta ja motivaatiota koulutoimintaan, luokan yhteenkuuluvuuden tunnetta, avointa ilmapiiiriä ja vastuuntunnetta sekä kykyä yhdistellä käsitteitä ja todellisuutta. Projektin myötä opettaja, oppilaat ja lähes kaikki vanhemmat olivat halukkaita jatkamaan seikkailukehyksistä opetussuunnitelmaa. (Karppinen ja Latomaa 2007, 2015.)

5. SEIKKAILUKASVATUKSELLISET OHJEET PERUSKOULUN OPETTAJILLE

Syksyllä 2017 luonnontieteiden kandidaatti ja ympäristökasvattajana toimiva Emma Marjamäki pyysi minua mukaan kehittämään *Koulutuksesta kouluun* -hankkeeseen seikkailukasvatuksellisia ohjeita opettajille. Hän halusi minut mukaan tähän projektiin, koska olen opiskellut seikkailukasvatusta Suomessa Humanistisessa ammattikorkeakoulussa sekä elämyspedagogiikkaa Saksassa Hochschule Emden-Leerissä, joten minulta löytyy tietoa siitä mitä seikkailukasvatus on. Mukana oli myös kolman-

tena henkilönä luonnontieteiden kandidaatti Josefiina Ruponen, joka myös toimii ympäristökasvattajana.

Tapasimme aluksi muutamaan otteeseen, jossa suunnittelimme millaisia tahdomme tehtävien ja ohjeiden olevan, mitä niiden tulee sisältää, mihin niiden tulee liittyä, mikä niiden oppimistavoitteiden kuuluisi olla sekä mikä toteuttaa seikkailukasvatuksen menetelmät ja on tarpeeksi helppoa opettajalle toteuttaa itse. Jokainen meistä suunnitteli kolme eri tehtävää, joista kukin loi selkeät ohjeet. Lisäksi luotiin yhdet valmiit tarvikkeet valmiiksi, jokaiseen tehtävään, jotka ovat saatavilla Luma-keskukselta Lahdessa. Valmiit ohjeet ladattiin Luma-keskuksen sivuille *Koulutuksesta kouluun* -hankkeen alle, josta ne ovat saatavilla kaikille opettajille.

Ohjeita luodessamme nostimme esiin useita meille tuttuja leikkejä, joissa olimme itse kokeneet oppimiskokemuksia tai havainneet olevan hyödyllisiä oppimisen kannalta. Itse toin esimerkiksi kaksi leikkiä, jotka olin oppinut Saksassa opiskellessani elämyspedagogiikkaa.

Ohjeemme on suunnattu 3.-8.-luokkalaisille ja ne painottuvat luonnontieteiden, matematiikan ja fysiikan oppimiseen. Jokainen ohje on kuitenkin muokattavissa ja mahdollistaa myös muiden oppiaineiden opettamisen. Aikaisemmin tekstissä todetaankin, että seikkailukasvatuksella pystytään integroimaan useampia oppiaineita samaan tehtävään. Ohjeet on suunniteltu niin, että ne saavuttavat tason kaksi eli seikkailun kriteerit. Tasolla yksi ei pääsee niin lähelle hyvää oppimistulosta, eikä se tuota aina välttämättä motivaatiota oppimista kohtaan, kun taas tason kolme kriteerit täyttyviä tehtäviä on liian hankalaa integroida normaalin kouluopetukseen etenkin ilman ulkopuolisia resursseja. Tarkoituksenamme oli kuitenkin luoda ohjeet opettajille, jotta he voivat itse mahdollisimman helposti ja matalalla kynnyksellä ottaa seikkailukasvatuksellisia menetelmiä mukaan opetukseensa huomatakseen sen olevan hyödyllinen ja helppo tapa integroida normaalin opetuksen sisälle ilman ulkopuolista apua.

Ohjeita on yhdeksän kappaletta ja ohjeissa on kerrottu esimerkkejä mihin opetussuunnitelman tavoitteeseen mikäkin tehtävä vastaa, mitä tehtävässä täytyy tehdä, mitä tarvikkeita tehtävään tarvitsee ja mitä valmisteluja tarvitsee etukäteen tehdä. Osassa tehtävistä on myös valmiiksi luoto apukysymyksiä reflektiota varten. Ohjeissa on myös kerrottu mihin ympäristöön tai ympäristöihin sekä mihin vuodenaikaan tai

vuodenaikoihin tehtävä soveltuu. Myös suuntaa antava ajanmääre tehtävän kulusta on annettu tehtävissä. Tehtäviä voi myös yhdistää toteuttaakseen suuremman kokonaisuuden, joka voi kestää useammasta tunnista kokonaiseen koulupäivään. Tehtävät ovat nimeltään:

1. Luonnonmukaiset tornitalot
2. Matematiikkapeli
3. Metsän arvoitus
4. Hämähäkinverkko
5. Puusokko
6. Suojaväritehtävä
7. Tasapainorata
8. Sananmuodostus ihmiskirjaimilla
9. Kappaleen kuljetus -kilpailu

Tehtävien valmiit ohjeistukset löytyvät liitteestä 1.

5.1 Aineiston keruu

Tehtävien valmistuttua otin yhteyttä peruskoulujen 3.-8. luokkien opettajiin sähköpostitse. Sähköpostissa kysyin heiltä, olisiko heillä halua kokeilla kehittämiämme tehtäviä, ja vastata tämän jälkeen muutamaaan kysymykseen, jotka esittäisin opettajalle sekä oppilaille, liittyen tämän tehtävän toteuttamiseen. Otin yhteyttä 265 opettajaan, joista 16 vastasi minulle takaisin. Yksi totesi alkuun, että hänen ei ole mahdollista toteuttaa tällaisia tehtäviä oppilaidensa kanssa, jotka ovat kehitysvammaisia ja autistisia, mutta muut 15 opettajaa osoittivat kiinnostusta. Ajan kuluessa heitä alkoi kuitenkin tippua yksitellen pois. Osa jätti vastaamatta ja osa vetosi ajanpuutteeseen, huonoon ajankohtaan tai tehtävien sopimattomuuteen oman aineen tai luokan opetukseen. Lopulta jäljellä oli enää yksi opettaja, joka oli valmis kokeilemaan tehtäviä luokkansa kanssa ja toteuttikin.

Tämän opettajan lisäksi keväällä 2017, ennen kuin tehtävät vielä olivat täysin valmiita, saimme yhden opettajan sekä yhden ympäristökasvattajan* testaamaan tehtäviämme.

* Ympäristökasvattajan työ on ympäristötuntemuksen ja ympäristömyönteisyyden lisääminen ja se painottuu lähinnä kasvatustyöhön. Siihen kuuluu myös lasten, nuor-

ten ja aikuisten opetusta, koulutusta ja neuvontaa. (Ammattinet 2018.) Tässä tapauksessa ympäristökasvattaja on pitänyt seikkailukasvatuksellisen kokonaisuuden 4.-luokalle.

Näiden syiden vuoksi kysymyksiin on vastannut vain kaksi opettajaa ja yksi ympäristökasvattaja. Kysymykset esitettiin ja niihin vastattiin sähköpostin kautta, välimatkan vuoksi. Oppilaiden vastaukset on opettaja kerännyt itse ja välittänyt ne minulle sähköpostitse. Kysymykset on luettavissa liitteestä 2.

Näiden kysymysten lisäksi toteutin asiantuntijahaastattelun. Haastattelin Humanistisen ammattikorkeakoulun seikkailukasvatuksen lehtoria Kai Lehtosta. Lehtonen on toiminut lehtorina minun seikkailukasvatuksen opinnoissa syksyllä 2016. Kysymykset hänelle on luettavissa liitteestä 3.

5.2 Tulokset

Tehtävien valmistuttua opettajaa on ehtinyt kokeilemaan tehtäviämme. Ensimmäisenä toteutettiin 45 minuutin oppitunnilla 22 kahdeksaslukkalaiselle matematiikkapeli ja toisena 45 minuutin oppitunnilla 16:sta neljäslukkalaiselle puusokko.

Matematiikkapelin toteuttaminen oli oppilaiden mielestä ollut kivaa, sillä he olivat kokeneet onnistumisen kokemuksia ja tekivät jotain erilaista, joka myös oli liikunnallista. Oppilaat eivät oppineet uutta, sillä peli oli tarkoitettu heille kertausleikkinä. Oppilaat kuitenkin haluaisivat tämänkaltaista toiminnallisuutta enemmän opettamiseen, sillä pitävät sisällä istumista tylsänä. Heidän mielestään tämä oli myös hauskaa ja asiat havainnollistuivat eri tavalla. Toiveena oli myös soveltaa peliä johonkin toiseen aineeseen kuten esimerkiksi biologiaan tai tehdä jotain vielä hauskempaa.

Opettajalle seikkailukasvatus oli tuttua Seppo-pelien* kautta, joita hän on tehnyt aikaisemmin oppilailleen ja hänen mielestään seikkailukasvatukselliset menetelmät tuovat opetukseen sopivasti eloa, jolloin oppiminen tapahtuu puolivahingossa. Hänen mielestään toiminnallisuutta pitäisi ehdottomasti lisätä peruskoulun opetukseen sillä nykypäivän nuoret kaipaavat lisää liikettä ja toimintaa, luokassa istumiseen, opettajan kuuntelemiseen ja keskittyneeseen tekemiseen orientoituneita oppilaita on vuosi vuodelta vähemmän. Harjoitus toimi hänen mielestään hyvänä kertausharjoituksena sekä liikunnan lisääminen koulutyössä on hänen mielestään aina hyvästä koulutyöstä. Ohjeistus oli hänen mielestään ihan hyvä ja riittävä. Seikkailukasvatusta

hän tulee käyttämään jatkossakin, sillä jo aikaisemmin sen hyväksi havainnut. Hänen mielestään seikkailukasvatus on hyvä ja tärkeä lisä opetukseen, mutta miinuspuolena on esivalmistelujen vievä aika, jonka vuoksi tällaista ei ole mahdollista toteuttaa kovin usein aikapulan takia.

* Seppo on opettajille suunnattu helppokäyttöinen työkalu, jolla voi tehdä oppimispelejä. (Seppo 2018)

Puusokko oli myös oppilaiden mielestä mielekästä. Oppilaiden mukaan oli kiva päästä pois luokasta metsään raittiiseen ilmaan. Opettaja oli soveltanut itse leikkiä sen verran, että oli arponut oppilaille pari, jolloin oppilaat olivat pareina henkilöiden kanssa joiden kanssa eivät välttämättä olleet aikaisemmin olleet ja tämä sai myös positiivista palautetta. Oppilaiden mielestä oli kiva tehdä asioita uuden parin kanssa ja huomata voivansa luottaa häneen. Kaikki oppilaat olivat oppineet jotain ja oppimiskokemukset olivat olleet erilaisia. Oppilaat oppivat muun muassa omista aisteistaan ja miten aistitaan ympäröivää luontoa, tässä tapauksessa puuta, luottamaan pariinsa, tekemään yhteistyötä, puista, ymmärtämään toisen taitoja ja luottamuksesta ylipäättään. Kaikki oppilaat myös toivoisivat lisää toiminnallista oppimista. Heidän mielestään on kivaa, ettei aina ole tavallista sillä vaihtelu virkistää ja on kivaa kun ei tarvitse olla paikallaan. Erilaisessa ympäristössä on myös mukava toimia ja esimerkiksi metsässä saa keskittyttyä paremmin.

Opettaja ei ole itse perehtynyt niin paljoa seikkailukasvatuksen määritelmiin, mutta näkee siinä paljon samankaltaista pedagogiikkaan, jota he yrittävät viljellä alakoulussa, kuten toiminnalliset projektit, joissa on elementtejä pelillisyydestä. Hänen mielestään toiminnallisuutta tulisi lisätä ja seikkailukasvatukselliset menetelmät soveltuvat erinomaisesti peruskoulun opetukseen. Harjoitus sujui hyvin ja ohjeistus oli ollut selkeää ja opettaja koki harjoitteen olleen hyödyllinen oppilailleen. Hänen mielestään seikkailukasvatus on oppilaita motivoivaa ja kokemuspohjaisena pedagogiikkana se on hyvä väylä keskustelulle, sillä kaikilla oppilailla on harjoituksen jälkeen oma kokemus ja siitä kumpuava mielipide ja näitä kokemuksia on helppo jakaa.

Seikkailukasvatuksellisen kokonaisuuden neljäs luokkalaisille toteutti ympäristökasvattaja. Tämä kokonaisuus toteutettiin tällä tavalla:

1. Valmistava oppitunti (45min)

- valittiin eväät, juteltiin pukeutumisesta, kerrattiin jäällä liikkumisen taidot ja turvallisuusasiat.
2. Retkipäivä järven jäällä (9:00–13:30)
- Luisteltiin, hiihdettiin tai käveltiin yhteensä 5,5 km. Syötiin eväitä ja tehtiin kaksi tehtävää, joista toinen oli sokkona kulkeminen jonossa ja toinen oli ohjeistamamme tehtävä kappaleen kuljetus. Näiden molempien tehtävien ohessa käytiin teoriaa läpi.
3. Reflektointitunti (45min)
- Koululla käytiin läpi päivää valokuvien avulla, mittailtiin matkoja kartta-työkalulla ja käytiin läpi kaikkien mielipiteet siitä, mikä päivässä oli ollut parasta.

Ympäristökasvattaja oli itse alkanut perehtyä seikkailukasvatukseen puoli vuotta ennen päivän toteuttamista. Hänen mielestään se on tärkeä menetelmä, joka vastaa opetussuunnitelman tavoitteisiin, parantaa luokkayhteisön ryhmähenkeä ja vähentää kiusaamista ja häiriökäyttäytymistä. Seikkailukasvatus ei hänen mielestään sovellu kaikkeen oppimiseen, mutta seikkailukasvatuksen menetelmillä voidaan saavuttaa hyvä yksilön ja ryhmän metataitojen* taso, joka helpottaa opetusta ja oppimista. Hänen mielestään seikkailukasvatusta tulisi lisätä opetukseen luovasti aina kun mahdollista ja tulevaisuuden arjen taidot tulisi opettaa konkreettisesti koulussa, sillä niitä ei aina opita kotoa. Globaalit ympäristömuutokset haastavat nopealla aikavälillä isoihin käyttäytymisen muutoksiin ja tulevaisuudessa työelämässä tulee korostumaan oppimiskyky, joustavuus ryhmätaidot, yhteisöllisyys sekä innovatiivisuus ja luovuus.

* Metataidoilla tarkoitetaan työskentelyä edistäviä taitoja esimerkiksi opiskelua (Metropolia 2018).

Kokonaisuus oli hänen mielestään onnistunut, mutta reflektointiin olisi voinut käyttää enemmän aikaa, sillä niin monella oppilaalla oli oppimiskokemuksia päivästä. Hän kokee päivä olleen erittäin hyödyllinen oppilaille erikseen ja erityisesti ryhmälle ja seikkailukasvatusta hän käyttäisi uudelleen.

5.3 Analyysi

Näistä koetuista kokeiluista voi päätellä, että oppilaille on miellyttävää tehdä oppitunneilla jotain normaalia poikkeavaa. Heistä on hyvä lähteä ulos luokasta ulkoil-

maan ja päästä liikkumaan. Toiminnallisuudella ja kokemuksen kautta oppimisella oli myös vaikutus oppimiseen ja monen osalla sitä oli tapahtunut. Oppimista ei tosin ollut tapahtunut pelkästään koulussa opetettavien aineiden kohdalla vaan myös ryhmätyöskentelyssä sekä se lisäsi luottamusta oppilaiden kesken.

Huomioon on otettava, että jokaisella tehtävällä on mahdollisten samankaltaisten tavoitteiden lisäksi myös omat tavoitteensa, jotka erottavat ne muista tehtävistä. Tämän vuoksi jokaisella luokalla on omat oppimiskokemuksensa. Tähän vaikutta myös hyvin paljon se, mihin tarkoitukseen opettaja tehtäviä käyttää, esimerkkinä luokka, joka kokeili matematiikka peliä. Opettaja käytti peliä kertausharjoitteena, joten oppilaat eivät oppineet ainakaan matematiikkaan liittyen mitään uutta.

Opettajilla sekä ympäristökasvattajalla oli kaikille enemmän tai vähemmän tietoa siitä mitä seikkailukasvatus on. Jokaisen mielestä toiminnallisuutta kouluissa tulisi lisätä ja kaikkien mielestä seikkailukasvatus soveltuisi tähän oikein hyvin. Esille nousi kaikilla mielipide siitä, kuinka toiminnallisuutta peruskouluissa tulisi lisätä ja että seikkailukasvatus toimii siihen hyvin. Harjoitteista on ollut hyötyä ja kahdessa tuli ilmi, miten se on saanut oppilaat keskustelemaan ja kertomaan omista kokemuksistaan. Lisäksi tahdon nostaa yksittäisiä asioita, jotka mielestäni ovat hyvin oleellisia ja tärkeitä, jotka näistä vastauksista tuli esille. Nuoret nykyään kaipaavat liikettä ja toimintaa, harjoitteet motivoivat oppilaita. Seikkailukasvatus myös antaa välineitä uuden opetussuunnitelman tavoitteiden toteuttamiseen. Opettajat kokivat ohjeet hyväksi, riittäviksi sekä selkeiksi.

Ajan rajallisuus on haasteena seikkailukasvatuksen tuomiseen osaksi opetussuunnitelmaa. Opettajat ja rehtorit ovat todenneet, että seikkailukasvatukselliset toiminnot vaativat ajallisesti vähintään tuplatunnin tai jopa kokonaisen päivän. Lisäksi suunnittelu tuo opettajille lisätyötä valmiiksi jo kiireiseen aikatauluun. (Lahtela & Mäntynen 2018, 21) Kehittämässämme tehtävissä olemme kuitenkin pyrkineet vastaamaan kaikkiin näihin ongelmiin. Tehtävät on suunniteltu kestäväksi vähintään yhden oppitunnin verran ja opettajille jää etukäteisvalmistelua hyvin vähän etenkin, jos hyödyntää valmiiksi luotujamme tarvikkeita.

Myös oppiaineiden yhdistäminen sekä yhteistyö oppilaiden kanssa toimivat ratkaisuna ajanpuutteeseen. Oppilaat voi ottaa mukaan suunnitteluvaiheeseen, jolloin saa-

daan luotua projekti ja projektit voi olla pitkäkestoisempiakin. (Lahtela & Mäntynen 2018, 21.)

Haastattelussa seikkailukasvatuksen lehtori Kai Lehtosen kanssa Kai toi ilmi sen, minkä vuoksi seikkailukasvatusta harvemmin toteutetaan kouluissa. Yksinkertainen vastaus tähän on opettajien resurssit. Monen opettajan mielestä heillä ei ole resursseja toteuttaa seikkailukasvatusta oppilaidensa kanssa. Kyseessä on aika sekä se tosiasia, että moni ei koe kykenevänsä lähteä oppilaidensa kanssa ulos koulurakennuksesta, sillä monen oppilaan vahtiminen yksin on hankalaa sekä lisää turvallisuusrisppiä. Tämä näkökulma on huomattavissa omassa aineiston keruussani. 16 kiinnostuneesta opettajasta karsiutui pois 15. Karsiutumisen suurimpia syitä oli nimenomaan ajanpuute. Lisäksi koettiin tehtävien olevan epäsoivia esimerkiksi tiettyjen aineiden opettamiseen tai tiettyjen oppilaiden kanssa. Suurin osa tehtävistä on kuitenkin sovellettavissa ja muokattavissa minkä tahansa oppiaineen opettamiseen. Onko tässäkin siis kyse ajanpuutteesta, joka pois sulkee ajatuksen opettajan omasta tehtävän soveltamisesta.

Yksi uuden opetussuunnitelman tavoitteita on toiminnallisuuden, uusien työtapojen sekä oppimisympäristöjen lisääminen. Seikkailukasvatuksellisilla menetelmillä saavutetaan näitä tavoitteita, mutta jos ei ole aikaa toteuttaa edes valmiiksi kehitettyjä tehtäviä sekä pysytään koulun tiloissa, koska yksin on mahdoton lähteä isojen luokkien kanssa poiskaan, niin miten nämä tavoitteen silloin saavutetaan? Mistä saadaan opettajille lisää resursseja, jotta aikaa olisi tai retkelle päästäisiin lähtemään?

Kai Lehtonen kertoi haastattelussaan omasta seikkailukasvatuksen taustastaan. Hän on aloittanut sen tiedostamattomasti jo uransa alussa. Silloin se on ollut leirikouluja sekä päiväretkiä. Päiväretket tosin painottuivat alustavasti lukuvuoden loppuun, jolloin sen tavoitteena on ollut hauskanpito. Hän alkoi kuitenkin viedä oppilaitaan yhä enemmän päiväretkille esimerkiksi museoihin tai uimahalliin. Hän kertoo käyttäneensä apunaan verkostoitumista. Hänellä oli yhteistyössä seurakunnan nuorisotyöntekijä, hänestä sai toisen ohjaajan sekä seurakunnan tiloja sai käyttää. Lisäksi vanhemmat kuskasivat lapsiaan paikalle. Vasta myöhemmin hän perehtyi seikkailukasvatukseen, jonka myötä toiminnallista opettamista tehtiin tavoitteellisemmin. Hän on hyödyntänyt koulun lähimetsiä ja yhdistänyt oppiaineita kokonaisuuksiksi.

Nykyään, koulussa näkee resurssiopettajia, koulunkäyntiavustajia sekä nuorisotyöntekijöitä, joita siihen aikaan ei ole samalla mittakaavalla ollut. Olisiko heidät mahdollista nähdä lisäresurssina myös oppitunnin suunnittelussa, valmistelussa sekä toteuttamisessa?

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Hyvässä opetuksessa otetaan jokainen oppilas yksilönä huomioon. Suuressa luokassa ei pysty opettamaan, jokaiselle erikseen, joten opetuksen täytyy ottaa yleisesti huomioon erilaiset tavat oppia. Näitä ovat:

1. visuaalinen oppija, joka oppii näkemällä
2. auditiivinen oppija, joka oppii kuulemalla
3. kinesteettinen oppija, joka oppii liikkeen ja tekemisen kautta
4. taktiilinen oppija, joka oppii käsin tekemisen ja kokemuksen kautta
5. analyyttinen oppija, joka oppii yksityiskohdista kokonaisuuksiin
6. holistinen oppija, joka oppii kokonaisuuksista yksityiskohtiin

(Erialaisten oppijoiden liitto ry 2018).

Seikkailukasvatuksella on mahdollista tarjota kaikille oppijoille oma tapansa oppia. Kokemuksiin, joihin seikkailukasvatuksen oppimisprosessi liittyy, saadaan liitettyä näkeminen, kuuleminen ja tekeminen.

Uuden opetussuunnitelman tavoitteita varten tarvitaan kouluihin uudistumista. Uusia tapoja opettaa ja oppia, uusia oppimisympäristöjä sekä lisää toiminnallisuutta. Kouluissa elävä yksilökeskeisyys, ei saavuta yhteiskuntamme periaatetta, jossa lopun lopuksi kaikki kantavat kortensa kekoon yhteisen hyvän vuoksi. Kouluihin on tuotava enemmän yksittäisten suorittamisten lisäksi ryhmäyttäviä tehtäviä. Seikkailukasvatus auttaa yksilöä ymmärtämään itseään, myös ryhmän jäsenenä. Se auttaa onnistuessaan yksilöä ymmärtämään ryhmän vahvuudet ja miksi ryhmässä kannattaa toimia.

Koulujen uudistuminen ei käy noin vain. Se tarvitsee aikaa ja työtä, uusi näkökulmia ja uuden kokeilua. Tämä kuitenkin vaatii myös resursseja. Resursseina kuitenkin hyödyntää kouluissa toimivia koulunkäyntiavustajia, nuorisotyöntekijöitä sekä verkostoitumista.

Kehittämiemme seikkailukasvatuksellisten ohjeiden oli tarkoitus luoda opettajille helppo tapa ottaa seikkailukasvatuksellisia menetelmiä mukaan opetukseen, mutta se ei saavuttanut toistaiseksi tavoitettaan. Keskustelin Sepon toimitusjohtajalta Riku Alkion kanssa ja hän kertoi, että opettajia on 80 000, oppilaita puoli miljoonaa ja he ovat juuri tehneet Helsingin kaupungin kanssa yhteistyösopimuksen, jossa kaikki Helsingin kaupungin koulut ottavat tämän palvelun käyttöön. Tämä kertoo positiivisesta edistymisestä toiminnallisuuden sekä seikkailukasvatuksen lisääntymisestä peruskouluissa.

Myös ToiMeen – *toiminnalliset menetelmän avuksi aineenopettajien arkeen* – hankkeessa, joka ollaan toteutettu vuosina 2015-2018 ollaan saavutettu yhteensä 1400 perusasteen opettajaa yli 50 koulussa (ToiMeen 2018). Tällaisten projektien sekä uusien palvelujen olemassa olo kertoo siitä, että uuden opetussuunnitelman tavoitteisiin tarvittavat koulujen sisäisten opetukseen liittyvät muutokset ovat alkaneet. Toiminnallisuutta lisätään ja avuksi otetaan myös ulkopuolisten tahojen tuottamia tehtäviä.

Syy miksi meidän kehittämämme tehtävät eivät saaneet näin suurta suosiota voi olla näkyvyyden tai tunnettavuuden puutteessa sekä osittain varmasti myös siinä, että *Koulutuksesta kouluun* – hankkeessa on hyvin paljon erilaisia projekteja ja luotuja uusia ohjeita ja menetelmiä opettajille. Suuren määrän vuoksi yksittäiset projektit myös helposti hukkuvat määrän alle. Lyhyt aikaväli ja koulutuksen puute ovat hyvin mahdollisia tekijöitä kokeilujen puutteelle. Tehtävämme ovat olleet saatavilla vasta tämän syksyn ajan, eikä erillisiä koulutuksia tehtäviin liittyen ole ehditty järjestämään.

Loppuen lopuksi voimme todeta toiminnallisen oppimisen sekä seikkailukasvatuksellisten menetelmien saaneen siivet alleen peruskoulun opetuksessa. Tästä eteenpäin voimme aina kehittää uusia projekteja, sekä apuvälineitä opettajille, tehdäksemme toiminnallisuuden sekä seikkailukasvatuksen opettajille helpoksi ottaa osaksi opetustaan. Näitä apuvälineitä ovat juurikin esimerkiksi luotu Seppo sekä muun muassa luomamme valmiit ohjeet opettajille ja tarjotut seikkailukasvatukseen liittyvät koulutukset opettajille sekä opettajaopiskelijoille. Tässä olisi myös hyvä mahdollisuus etenkin seikkailukasvatuksesta kiinnostuneille yhteisöpedagogeille jakaa kouluille omaa tietoaan ja kokemustaan.

Seikkailukasvatus voidaan nähdä erittäin hyvänä menetelmänä toiminnallisen opetuksen lisäämiseen. Sen tietämystä tulisi lisätä ja väärät harhakuvat sen tavoitteista kumota. Se ei tietenkään yksinomaan menetelmänä vastaa koko opetussuunnitelman tavoitteita, mutta se tuo mahdollisuuksiensa mukaan paljon hyvää opetukseen.

LÄHTEET

Halinen, Irmeli, Hotulainen, Risto, Kauppinen, Eija, Nilivaara, Päivi, Raami, Asta & Vainikainen, Mari-Pauliina 2016. Ajattelun taidot ja oppiminen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hellström, Martti 2008, Sata sanaa opetuksesta. Keskeisten käsitteiden käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kansanen, Pertti 2004. Opetuksen käsitteitä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Karppinen, Seppo J.A & Latomaa, Timo 2015. Seikkaillen elämyksiä 3. Suomalainen seikkailupedagogiikka. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

Karppinen, Seppo J.A. & Latomaa, Timo (toim.) 2007. Seikkaillen elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

Keskinen, Kimmo 2015. Seikkailusta seikkailukasvattajaksi. Seikkailukasvatus ammattina. 1. painos. Koulutustalo Aavas Oy.

Kauppila, Reijo A. 2007. Ihmisen tapa oppia. Johdatus sosiokonstruktiiviseen oppimiskäsitykseen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Lahtela, Nina-Vanessa & Mäntynen Henna 2018. Tilapäiset köysiradat seikkailukasvatuksen menetelmänä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma.

Latomaa Timo & Karppinen Seppo J.A. (toim.) 2010. Seikkaillen elämyksiä 2. Elämyksen käsitehistoriaa ja käytäntöä. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

Lehtonen Timo (toim.) 1998. Elämän seikkailu. Näkökulmia elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen kysymyksiin. Jyväskylä: Atena kustannus Oy.

Norrena, Juho 2015. Innostava koulun muutos. Opas laaja-alaisen osaamisen opetukseen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Pietilä, Kaisa & Tuovinen Tiina 2006. Matkustajista miehistön jäseniksi? Elämys- ja toimintapainotteisen tukiprojektin mahdollisuudet nuorten syrjäytymisen ehkäisemisessä. Joensuun yliopisto. Erityispedagogiikan syventävien opintojen tutkielma.

Sutinen, Johanna & Korpela Katariina 2018. Toiminnallinen seikkailupäivä osana maahanmuuttajanuorten opiskelua. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kansalais-toiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma.

Widenius, Suvi 2017. Mistä on hyvä seikkailukasvatus tehty? Suomalaisen seikkailu-kasvatuksen tunnuspiirteiden määrittäminen laadukkaan toiminnan kuvaajaksi. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusoh-jelma.

LUMA SUOMI-ohjelma 2018. ”Koulutuksesta kouluun.” Viitattu 30.10.2018 & 15.11.2018 <http://suomi.luma.fi/hankkeet/koulutuksesta-kouluun/>

Opetushallitus 2018. ”Opetussuunnitelman ydinasiat.” Viitattu 30.10.2018 [www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/opetussuunnitelma_ja_tuntijako/p](http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/opetussuunnitelma_ja_tuntijako/perusopetus_nyt)
[erusopetus_nyt](http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/opetussuunnitelma_ja_tuntijako/perusopetus_nyt)

LUMA SUOMI-ohjelma 2018. ”Koti.” Viitattu 30.10.2018 <https://suomi.luma.fi/>

Oulun ammattikorkeakoulu 2018. ”Oppimisenäkemykset”, ”Kokemuksellinen oppi-miskäsitys”. Viitattu 31.10.2018.
[http://www.oamk.fi/amok/oppimat/LO/Oppimisenakemys/html/kokemuksellinen.h](http://www.oamk.fi/amok/oppimat/LO/Oppimisenakemys/html/kokemuksellinen.html)
[tml](http://www.oamk.fi/amok/oppimat/LO/Oppimisenakemys/html/kokemuksellinen.html)

Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2018. ”Oppimiskäsitykset”, ”Kokemuksellinen op-piminen ja oppimisen ohjaaminen”. Viitattu 31.12.2018.
[https://oppimateriaalit.jamk.fi/oppimiskasitykset/oppimiskasityksista-oppimisen-](https://oppimateriaalit.jamk.fi/oppimiskasitykset/oppimiskasityksista-oppimisen-ohjaamiseen/kokemuksellinen-oppiminen-ja-oppimisen-ohjaaminen/)
[ohjaamiseen/kokemuksellinen-oppiminen-ja-oppimisen-ohjaaminen/](https://oppimateriaalit.jamk.fi/oppimiskasitykset/oppimiskasityksista-oppimisen-ohjaamiseen/kokemuksellinen-oppiminen-ja-oppimisen-ohjaaminen/) 31.10.2018

Beck-shop 2018. “Prof Dr. Hilbert Meyer”. Viitattu 1.11.2018 [https://www.beck-](https://www.beck-shop.de/Prof-Dr-Hilbert-Meyer/trefferliste.aspx?action=author&author=323872317)
[shop.de/Prof-Dr-Hilbert-Meyer/trefferliste.aspx?action=author&author=323872317](https://www.beck-shop.de/Prof-Dr-Hilbert-Meyer/trefferliste.aspx?action=author&author=323872317)

Filosofia 2018. ”Rosseau, Jean-Jecques”. Viitattu 1.11.2018.
<https://filosofia.fi/node/6874>

Jyväskylän yliopisto 2018. ”Tieteenfilosofiset suuntaukset” Viitattu 1.11.2018
[https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tieteenfilos](https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tieteenfilosofiset-suuntaukset)
[ofiset-suuntaukset](https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tieteenfilosofiset-suuntaukset)

Peda.net 2018 "Filosofia", Induktiivinen ja deduktiivinen päättely". Viitattu 1.11.2018
<https://peda.net/kotka/lukiokoulutus/karhulanlukio/opiskelu/oppiaineet/filosofia/jf/argumentointi/nimet%C3%B6n-05ae>

Seppo 2018. Viitattu 9.11.2018 <http://seppo.io/>

LUMA-keskus Suomi "Historia". Viitattu 15.11.2018
<https://www.luma.fi/keskus/historia/>

LUMA-keskus Suomi Viitattu. 15.11.2018 <https://www.luma.fi/>

LUMA-keskus Suomi "Toiminta-alueet". Viitattu 15.11.2018
<https://www.luma.fi/keskus/luma-keskusten-toiminta-alueet/>

Lahden yliopistokampus "Päijät-Hämeen LUMA-keskus". Viitattu 15.11.2018
http://www.lahdenyliopistokampus.fi/fi/paijat-hameen_luma-keskus/etusivu

LUMA SUOMI-ohjelma. Viitattu 15.11.2018 <https://suomi.luma.fi/>

LUMA SUOMI-ohjelma "Hankkeet". Viitattu 15.11.2018
<https://suomi.luma.fi/hankkeet/>

Ammattinet "Ammatit". Viitattu 15.11.2018
http://www.ammattinetti.fi/ammattit/detail/212_ammatti

Metropolia "Metataidot". Viitattu 16.11.2018
<https://wiki.metropolia.fi/download/attachments/12167331/METATAIDOT.doc>

Erilaisten oppijoiden liitto ry "Mikä on omin tapasi oppia?". Viitattu 19.11.2018
http://www.erilaistenoppijoidenliitto.fi/?page_id=158

ToiMeen. Viitattu 19.11.2018 <http://toimeen.humak.fi/>

LIITTEET

Liite 1

1. Luonnonmukaiset tornitalot
  - <https://luma.uef.fi/5431/>
2. Matematiikkapeli
  - <https://luma.uef.fi/5481/>
3. Metsän arvoitus
  - <https://luma.uef.fi/5445/>
4. Hämähäkinverkko
  - <https://luma.uef.fi/5451/>
5. Puusokko
  - <https://luma.uef.fi/5499/>
6. Suojaväritehtävä
  - <https://luma.uef.fi/5387/>
7. Tasapainorata
  - <https://luma.uef.fi/5491/>
8. Sananmuodostus ihmiskirjaimilla
  - <https://luma.uef.fi/5457/>
9. Kappaleen kuljetus -kilpailu
  - <https://luma.uef.fi/5405/>

Liite 2

Opettajien kysymykset:

1. Onko seikkailukasvatus sinulle entuudestaan tuttua?
2. Jos on, niin koetko sen olevan hyvä menetelmä peruskoulun opetuksessa?
3. Kuuluisiko sinun mielestäsi toiminnallisuutta lisätä peruskoulun opetuksessa, miksi?
4. Millaisen oppitunnin pidit? (luokka, kesto, ohjelma/ohjelmat)
5. Miten se sujui sinun mielestäsi?
6. Mikä olisi voinut mennä paremmin?
7. Oliko ohjeistus mielestäsi tarpeeksi selkeää?

8. Koitko oppitunnin olleen hyödyllinen oppilaillesi?
9. Käyttäisitkö tämän kokemuksen perusteella seikkailukasvatusta menetelmänä uudestaan, miksi?

Oppilaiden kysymykset?

1. Oliko toiminta mielekästä ja kivaa? Miksi? Miksi ei?
2. Koitko oppineesi jotain?
3. Toivoisitko enemmän toiminnallista opettamista? Miksi? Miksi ei?

Liite 3

1. Oma seikkailukasvattajan tausta?
2. Onko seikkailukasvatuksellisten menetelmien käyttäminen peruskoulun opetuksessa mielestäsi mahdollista?
  - Jos on, olisiko mielestäsi hyvä ottaa enemmän kokemuksellista oppimista peruskoulun opetukseen? Miksi?
  - Jos ei, niin miksi ei?
3. Tiedätkö onko seikkailukasvatuksellisia menetelmiä käytetty peruskoulun opetuksessa?
  - Jos on, niin kuinka paljon?
  - Jos ei, niin mikä on mielestäsi syy tähän?